

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 4
HÄFTE 5
1917

COLLAN=OLJAN,

världens förnämsta läderpre-servativ, gör skodonen *absolut vattentäta* och *minst dubbelt varaktiga*. Finnes överallt å kr. 0: 90 och 1: 50 pr flaska.

A.-B. COLLAN-OLJE-FABRIKEN
T. OLSEN, Stockholm.

SINGER "66"

MODERNASTE SYMASKIN
NYTTIGASTE MÖBEL

Lingerie
Handsyfta damunderkläder
Birger Jarls gatan 3

Advokaten EVA ANDÉN

JURIS KANDIDAT

KVINNLIGA JURIDISKA BYRÅN

LILLA VATTUGATAN 14^I vid Brunkebergstorg
RIK S 75 76 ALLM. TEL. 183 36

Testamenten, bouppteckningar, arvsutredningar, äktenskapstörord, familjerättssaker, juridiska uppdrag av alla slag. Även skriftliga förfrågningar besvaras.

A.-B. Nordiska Kompaniet.

Textilafdelningen Thyra Grafström, Stockholm.

Permanent utställning av färdiga och påbörjade arbeten samt material. Råd vid inredning av våningar m. m.

Undervisning

i Italiensk spets- och annan konstsöm.

Ständigt på lager därtill hörande material:

Svensk, Fransk och Bömisk Spetstråd. Rikhaltigt urval av Spetsmönster.

Ledig annonsplats!

Telefon

539

Malmö

Perslow's

SDEN &
MANUFAKTUR-
AFFÄR

alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG IV

1 MARS 1917

HÄFTE 5

Quand môme.

Docenten Hilma Borelius manar oss — i Herthas tredje häfte för året — att inte, medan vi uthärda den svenska kvinnorörelsens utnötnings- och ställningskrig, söka bedöva oss själva med några slagord, lösryckta från den själsgrund, varur hela rörelsen vuxit upp. Men ett valspråk, tydande på en viljans anspänning att hålla ut, kunde vi taga oss, och det kunde vara ordet likväl — quand môme.

Det gör gott med sådana ord från insiktsfullt håll. Som hamrande på gamla kopparlock från de idylliska 1800-talshemmen ljuda däremot friherrinnan Annie Åkerhjelm's nyligen i en veckopublikation gjorda formulering av på vad sätt det utbrutna världskriget borde ha verkat på oss — — "alla dessa tvistefrågor från fredens dagar, kommunal rösträtt och kvinnorösträtt — — skulle synts värdelösa och meningslösa som gammalt kotiljongsglitter i ett sorgehus" — — och litet längre ned i samma artikel säges: "Slötes fred i morgon dag, skulle detta mera än tvååriga Ragnaröksdrama

ha gått vårt folk förbi så spårlöst som ett hundslagsmål på gatan". Det ena uttalandet som det andra tarvar ingen utläggning.

För kvinnorna har det alla tider gällt att vara nöjda som det ställdes för dem, att inte svika den gällande meningen om rätt och plikt, att hålla ut och att alltid hoppas det bästa — trots allt. När klavbindande länkar slutligen genomfilats eller hålla på att brista, skulle kvinnorna då, på grund av krigsfasan och de förvecklingar som följa i krigets spår, handlöst kasta i skräpvrån alla krav, som i någon mån ge uttryck för kvinnorörelsens långa kamp? Hägrande mål, som hade värde före kriget, ha i vissa fall ännu högre värde nu, sedan händelsekedjan rullats upp på aldrig annat sätt.

Kvinnorörelsen, så oändligt kommenterad, ofta falskt och ofullständigt och mest som försörjningsfråga, är i sitt djup så långt från allt ekonomiskt, som rätten är ett annat än makten. Ingen av dem, som ha börjat denna nu så omfattande kamp i världen, ha drivits

till opposition och stridsuthållighet på grund av matematiska uträkningar av vad en kvinna behöver för sin existens, utan alla pionjärens blickar ha först varit riktade inåt. I sina egna själar ha de förnummit sitt försummade köns kvarhållande på en och samma punkt som en orättvisa, en orättfärdighet, mot vilken ett socialt och ekonomiskt lågstånd, som härav blev följd, syntes dem i andra planet.

Om vi hoppas en allmännare höjning till ett plan, där den själsliga odlingen avsätter nya betraktelsesätt, så är detta inte ren utopi. Vi möta alltjämt flera och flera kvinnor av den typ, som redan nu utkristalliserats ur de omändrade betingelserna för själslig utveckling.

Men till andlig frigörelse går vägen för flertalet genom ett visst borgerligt oberoende. Och genom den borgerliga betydelse, som rösträtten skänker, skola kvinnorna såväl som männen småningom nå den självständighet, varförutan medvetna förvärvade och omedvetna nedärvda insiktsfonder förbli kapitalplacering mot för låg ränta.

Vi hoppas i den närmaste framtiden inga svindlande förändringar i det yttre, men i stället att de fördjupade kvinno-karaktärerna och det nya tillskott dessa kunna skänka åt mänsklig sammanlevnad skola fördjupa äktenskapets idé och ett framtida släktes betingelser för mera harmonisk utveckling. Redan vår erfarenhet visar ett stadigt växande antal av män, hos vilka människan är betydligt starkare än despoten och med en annan värdesättning av följeslager-skan genom livet, än vad deras när-

maste förfäder i allmänhet visade prov på. Det är ganska betecknande, att Fredrika Bremer i något av sina brev säger, att hon, som ändock hade sitt umgänge i den tidens bäst uppfostrade kretsar, aldrig hade lärt känna något riktigt harmoniskt hem; det hon satte högst kunde kallas idealiskt blott i det fall att husfadern var frånvarande.

I en stor del av de svenska hem, där Malla Silfverstolpe för oss in, är det särdeles svårt att lyssna sig till någon klar harmoni, och på tal om Berlinvärlden yttrar hon: "Om jag finge se ett enda trevligt, lyckligt par, skulle det göra mig gott".

Gravskrifter över kvinnor, om de förekomma i framtiden, skola mera sällan gå i det förflutnas stil. Dr de Witt Talmage berättar om en kvinna, vars godhet och upphöjda karaktär han ägnade den djupaste beundran. Hela hennes liv hade varit en kedja av uppoffringar. Hon hade bestämt, att hennes gravsten skulle förses med denna inskription: "Morgonen randas". I trots av allt vad dessa två ord innebära, faller det inte Talmage in, att denna kvinna gått genom livet med en ständig känsla av att ha varit instängd i mörker, som hon visserligen varit stor nog att bära med hjältemod men vars upphörande hon ser emot som slaven motser sin befrielses timma. Hur många otaliga systrar har hon ej haft i livet! Och detta så att säga onödigtvis.

De fylligare bilder ur det förflutnas kvinnovärld, som möta oss oftast, äro ju av kvinnor som vuxit på solsidan. Sådana, av vilka man hade rätt att vänta mest. Men är det många av dessa, som

ge oss något väsentligt? En rik godsägare, som faktiskt dyrkat sin mor, yttrade sig en gång, sedan åren gått fram över hans liv, på detta sätt: "Egentligen är det mig nu obegripeligt, varför mamma skulle vara så fullkomlig som vi barn ansågo henne. Pappa bar henne på händerna, hon hade god hälsa liksom vi, fullt upp av penningar, med några husliga besvär behövde hon aldrig befatta sig, hon hade radtals med tjänarinnor, hennes minsta vink blev alltid hörsammad, och i umgängeskretsen hörde hon helt naturligt till de uppburna. När eller på vilka sätt prövades hos henne tålmodet, godheten, den upphöjda karaktären, det begriper jag inte nu. Men hennes minne är mig lika kärt — oss älskade hon till sin sista stund".

Det stora flertalet gifta kvinnor hade visserligen inte en sådan där prima infattning av sina skyddade personer. Men att de rika sågo sig om på resor och roade sig något annorlunda än vad en nutida smak senterar tycks med tillägg av "vänskapssentimentaliteten" i många fall vara summan av det hopadderade livsinnehållet.

I litteraturen möta vi många skönheter av ungefär samma proportioner, blott med en smula växling i fråga om behagens makt. "Den blåögda" är en. Hon lever i en atmosfär av rikedom, bekvämligheter, nöjen, hyllning, säll-

skapligt umgänge med en och annan av tidens bemärkta personligheter, en naturlig följd av makens ställning, hon får se sig om i Europa och har alljämt en miljö ägnad att förhöja varje medfött behag. På bokens 188 sidor finner man henne ingen gång i någon gripande situation, aldrig i den glömdas prövande skifte, aldrig i en ekonomiskt skakande fara eller dylikt, endast buren på hyllningens mjuka armar, alltid som la grande dame, alltid — eller ända till makens död 1856 — njutande en ostörd medgång och lycka.

En sådan framställning sätter inga själens strängar i dallring, skänker ingenting av det gripande, oändligt sympatiska som exempelvis Kamma Rahbekshistoria. Hon, som levde i det lilla Bakkehuset utanför Köpenhamn och där tärdes bort av bröstsjukdom 1829, men som dessförinnan så många gånger gått igenom olikartade eldsdop och kommit ytterligare renad urdem. Ingenting kan vara mera rörande än makens tacksägelse till Gud invid hennes dödsbädd, Gud, som givit honom denna starka, rena själ vid sidan. . .

Det är på ett tillväxande antal av vidgade, klarseende, starka kvinno själar, vi hoppas för framtiden. På kvinnor färdiga till personliga offer för objektiva mål, redo att lida i mänsklighetens kamp framåt och uppåt — ovan stridsvimlet — och quand même.

METTA GREGER.

Barnalagarna under debatt.

Den stora och viktiga frågan om de utomäktenskapliga barnens ställning och rättigheter enligt det nyligen framlagda lagförslaget har i dagarna gjorts till föremål för grundlig granskning och debatt på en endagskonferens, anordnad i Stockholm av Svenska Fattigvårdsförbundet.

Denna tidskrift har tidigare redogjort för lagberedningens framlagda förslag, för utlåtanden som av k. maj:t infördrats över detsamma från myndigheter och korporationer, och på annat ställe i detta häfte lämnas i dag en överblick av andra uttalanden och åtgörande i frågan. Av den sakrika behandling frågan fick vid Svenska Fattigvårdsförbundets konferens göres här en kort resumé.

Vad som framför allt karakteriserade dagens så gott som samtliga föredrag och diskussionsinlägg var den klarvakna känslan av att en lagstiftning på detta område måste helt bryta med en gammal uppfattning, där man — i överdriven ängslan och med feltagning av medlen att lyckligt värna om äktenskapets institution — icke ville eller icke vågade ge de utomäktenskapliga barnen lagens verkliga skydd och hägn. Samma linje efter vilken lagberedningens förslag går med sina många och goda förbättringar av dessa barns ställning, men av konferensens talare längre utdragen och med vidare konsekvenser tillämpad.

Fröken Ebba Paulis inledande föredrag om lagförslagets samhälleliga betydelse var ett tvärsnitt ned genom den

uppfattning, som rätt, och den, som ett väckt socialt samvete kallat till liv. Tudelningen av de ännu ofödda i gynnade och icke gynnade, av efterlängtrade och värnlösa skamfläckade, som den gamla lagen medvetet gav hägn åt, ställdes i bjärt kontrast mot det samhälleliga ansvarsmedvetande, som känner, att just de svaga och genom förhållandena särställda måste speciellt beskyddas. Härvidlag menade fröken Pauli att lagförslaget klart och bestämt bygger på den nya grunden. Det vill ej, vare sig öppet eller förtäckt, straffa barnet för föräldrarnas underlåtenhet att iakttaga den äktenskapliga formen för sin förbindelse.

Men saken hade en annan inre sida: den tuklyvande lagen hade övat en olycksbringande inverkan på den allmänna uppfattningen, som ännu går efter två linjer: glädjen över faderskapet inom äktenskapet med dess fulla ansvar, och det andra faderskapet, det tillfälliga, icke önskade, och som inte ens lagen ålägger annat ansvar än till viss grad ett ekonomiskt. Binder nu det nya lagförslaget föräldransansvaret vid föräldraskapet i och för sig, eller sanktionerar det i likhet med en förutvarande lagstiftning två slag av föräldraskap? Det syntes talarinnan, som vore här den nya linjen icke klart följd. Skärpningen av mannens förpliktelser och ansvar ligger enligt förslaget uteslutande på det ekonomiska området, modern däremot är på ingen punkt — sedan rätt för moder att behålla sin anonymi-

tet upphävt — mindre ansvarig vid moderskap utom äktenskapet än inom detsamma. Och praktiskt taget är detta för henne vida tyngre i det förra fallet.

Lagförslagets stora samhällliga betydelse vore att så långt lag förmår ge åt varje hem i Sverges land far och mor.

Professor J. Jundells föredrag om underhållsskyldigheten och dess fullgörande tog närmast sikte på vikten av att det nya förslaget kastat bort bestämmelsen om skyldighet att ge barnet nödtorftigt uppehälle och uppfostran, en bestämmelse och en formulering i den gamla lagen, som helt enkelt predisponerade dessa olyckliga barn för de fattigastes och de brottsligas klass. Och därmed även ställde dem i den kategori, där barnadödligheten är störst.

Förslagets bestämmelse om att det underhåll och den uppfostran barnet skall få bör stå i överensstämmelse med båda föräldrarnas egna förhållanden fann professor Jundell vara en god utgångspunkt för en rättvisare och lyckligare uppfostran för dessa barn.

Såväl professor Jundells som jur. kand. S. Silows därpå följande anförande utgjorde en detaljerad granskning av de viktiga frågorna om huru underhållsbidraget till moder och barn skall ordnas och utfås, på vilka grunder avtal mellan barnamodern och barnafadern skall träffas, huru den beslutade införseln i avlöning, pension och livränta skall genomföras m. m. En därpå följande diskussion gav ytterligare belysning åt dessa detaljfrågor, som det är av så ytterligt stor betydelse att få

lyckligt — och rättvist — ordnade i praktiken.

Diskussionen av den svårlösta frågan om faderskapets fastställande inleddes av borgmästare Jakob Pettersson, som i kritik av det föreliggande förslaget yrkade på andra principers tillämpning vid faderskapsutredningen än de i förslaget framkomna, särskilt att icke undersökningen avbrytes på en viss punkt utan får fortsättas även i de ömtåliga fall, då flera män kunna utpekade som möjlig fader. Det nuvarande förslaget att i sådant fall döma en — den av modern utpekade — som underhållsskyldig och därmed göra honom till "fader" för barnet, fann talaren rättsligt oriktigt. Den väg ut ur denna svårighet som anvisades — att samtliga män i sådant fall skulle vara underhållsskyldiga — uppkallade återigen gensägelse från olika håll, där denna utväg ansågs ytterligt upprörande och där man ej fann annan lösning ur svårigheten än den av förslaget upptagna.

Det utomäktenskapliga barnets arvsrätt efter fader och fädernefränder, som ej av lagberedningen upptagits, hade som förste förespråkare enligt programmet advokat Harald Lettström, som betonade rättskänslans enkla krav på att alla barn ha samma rätt oberoende av födelseförhållanden. Behövde äktenskapet något stöd från samhällets sida måste detta åstadkommas i andra former än som straffbestämmelser för de utomäktenskapliga barnen, ty som sådana verkar bestämmelsen om deras arvlöshet, vilken återigen försvarats med att det skulle verka upplösande på äktenskapen om de utomäktenskap-

liga barnen fingo samma ekonomiska ställning som de legitima.

Att arvsrätten skulle komma att stärka männens känsla av ansvar inför att sätta barn i världen fann talaren vara en given följd. Hans anförande anslöt sig för övrigt helt till den uppfattning, som revisionssekreteraren Tiselius i reservation till lagberedningens förslag som bekant framlagt i denna sak och som av honom vid mötet också under den pågående diskussionen ytterligare framhölls.

Yttranden för och mot denna uppfattning bröto sig givetvis, dock torde anhängarna av densamma varit i majoriteten. Även framfördes krav på barnets rätt att bära faderns namn. Som tveksam i fråga om vad verkan arvsrätten skulle ha med avseende på möjligheten att få ut underhållsbidragen — skulle inte möjligen färre barn då komma åt sådana? — ställde sig fröken Elin Cederblom, som i övrigt också reserverade sig mot kritiken av förslaget på andra punkter.

Utrymmet medger icke att ingå närmare på alla de synpunkter, som i föredragen och under diskussionens gång i de olika ämnena framkommo, av huru stort intresse detta än kunde vara. Vi måste inskränka oss till att nämna fru Ellen Tiselius klara och sakliga framställning av barnavårdsmanens funktioner enligt det nya lagförslaget, vilket klargjorde vilken ytterst ansvarsfull och maktpåliggande uppgift, som gives denne, men också vilken välsignelserik verksamhet detta kan bli till. Med blicken fäst på den mångfald av uppgifter, som komma att falla

på barnavårdsmannens lott, uttalade emellertid fru Tiselius sin mening om att barnavårdsmannen säkerligen måste tänkas behöva en medhjälpare, något som då skulle bli ett system liknande det, som fattigvårdslagstiftningen stannat vid i sitt förslag till lag om fattigvård, det s. k. blandade systemet med tjänstemän och vårdare.

Fattigvårdsförbundets konsulent i barnavårdsärenden herr L. Barkman kompletterade härpå ytterligare genom ett detaljrikt föredrag klarläggandet av barnavårdsmannens uppgifter.

Med anslutning till en till mötet från de socialdemokratiska kvinnornas centralstyrelse inkommen skrivelse — vilken återigen anslöt sig till den av L. K. P. R. på annat ställe i detta häfte av vår tidskrift omnämnda uttalande i denna sak — framförde fröken Anna Lindhagen yrkande om förskottering av allmänna medel, utanför fattigvårdsmedel, för ensamställda mödrar och barn, för vilka ännu ej skyldigt underhållsbidrag från fadern hunnit utfås.

Ett alldeles särskilt yrkande framkom även från jur. kand. Eva Andén, som framhöll vikten av att redan vid detta lagförslags behandling tänka på en fråga, som visserligen formellt faller utanför denna lagstiftning men som dock till sina konsekvenser sammanhänger med den, nämligen om likställd anteckning i kyrkoböckerna av fader och moder i samband med det utom äkten-skapet födda barnet.

Fru Agda Montelius, som tillika med landshövding Widén, regeringsrådet Palmgren och direktör Fant valts till ordförande vid mötet, fungerade som

sådan en del av dagen. Av lagberedningen voro samtliga ledamöter närvarande, och justitierådet Westring och hovrättsrådet Edling, liksom — som redan nämnts — revisionssekreterare Tiselius, försvarade vid olika tillfällen sina ståndpunkter i debatten.

E. K—N.

Kringblick.

Vid målet? Rykten tala inte alltid sant, och och understundom är detta glädjande. Den engelska s. k. talmanskommissionen, som hade att behandla den genom kriget framtvingna frågan om rösträttsutvidgningar för de kämpande männen, har faktiskt icke skilt sig från saken utan att taga kvinnorna med. Den gången var det falskt allarm, när man började tala om att kvinnorna åter satts å sido. Detta hade väl också näppeligen varit möjligt under förhanden varande förhållanden, och alldeles säkert är att det icke varit klokt — ens politiskt taget.

Nu är det emellertid ett faktum, att kommissionen varit "i majoritet för att någon art av kvinnlig rösträtt skall beviljas". Och nu blir det regeringen och underhuset, som ha att avgöra över i vad mån detta skall leda till att de engelska kvinnorna verkligen komma att inom kort stå som politiskt röstberättigade medborgare.

De praktiska tillämpningar kommissionen tänkt sig av saken äro ganska vitt hållna och ha i sig nog så betänkliga moment. Troligt är väl dock, att för närvarande ingen opposition emot dessa reses från kvinnornas eget läger.

Utgångspunkten är att rösträtt skulle tillkomma varje kvinna, som uppnått viss bestämd ålder och som är upptagen på den kommunala röstlängden, liksom varje gift kvinna, vars man är kommunalt röstberättigad, givetvis under samma förutsättning av uppnådd viss ålder. Olika åldersgränser ha varit under diskussion, men man stannade vid 30 eller 35 år som det lämpliga.

Detta är den blygsammaste och mest begränsade form för rösträtt, som någonsin framkommit, säger The Common Cause i samband med

sin redogörelse för kommissionens beslut. Det icke endast föreslås en redan strängt begränsad grund för själva rätten att rösta utan även åldersgränsen härför sättes rent otroligt högt. Det synes egendomligt, tillägger den engelska kvinnotidningen, att männen i en tid som denna skola visa sig så förtvivat rädda för kvinnorna, att de anse nödvändigt föreslå denna dubbla art av restriktion.

Antalet kvinnor, som genom det framkomna förslaget skulle erhålla rösträtt, är faktiskt mindre än som innefattats i något föregående förslag, med undantag av den famösa "förlkningsbillen", som på sin tid lät så mycket tala om sig. Vissa mycket betydande grupper av kvinnor bli uteslutna, såsom exempelvis ogifta industriarbeterskor, vilka dock väl kunna sägas i sina osäkra arbetsförhållanden vara direkt i behov av den position, som faktiskt valedeln ger åt den individ, som har den i sin hand. Och man kan väl fråga, särskilt i dessa dagar, om inte dessa arbeterskor kunde förtjäna att deras land kom ihåg dem — det finns en industri som heter ammunitionstillverkning!

Ännu en annan grupp av kvinnor, som icke kommer med och vilken såväl som industriarbeterskorna har egna och viktiga intressen att bevaka, är de unga och obemedlade änkorna med barn som skola uppfostras.

Vi tro icke, slutar The Common Cause sin kommentar, att premiärministern och underhuset komma att understödja en så snävt dragen linje för den kvinnliga rösträtten och hoppas att dessa otillfredsställande bestämmelser komma att väsentligen förbättras.

Dagspressen, så gott som samtliga alla de stora engelska tidningarna med Manchester Guardian och Daily News i spetsen, har välkomnat förslaget om rösträttens utsträckning till kvinnorna, även om de likaledes kritiserat detaljbestämmelserna.

Och så stå troligen åtminstone en del av Englands kvinnor vid det mål de så länge och uthålligt kämpat för.

En minneshögtid i Washingtons Capitolium. Amerikas rösträttskvinnor ha gjort en stor förlust i denna vinter. Dr Inez Milholland Boissevain, den outtröttliga rösträttsagitatorn,

som med sin egen flammande tro på sakens rättfärdighet tände tron därpå hos så många andra, har plötsligt gått bort, mitt i sitt unga livs rika blomning.

För den som nyligen sett den sällsynt ståtliga och förnämt vackra unga kvinnan, besjälad av sina levande intressen — kampen för kvinnornas medborgarskap och fredsviljans fördjupande hos mänskorna — är det svårt att verkligen fatta, att hon inte längre är med i arbetet. Man kan säga att hon föll på sin post. Trots en försvagad hälsa tog hon aktiv del i den nu i Förenta Staterna pågående kampanjen för ett kongressbeslut till förmån för kvinnlig rösträtt, och omedelbart efter en omfattande agitationsresa genom landet strax före jul tog döden henne i Los Angeles.

En ståtlig och gripande hyllning har bringats henne av hennes amerikanska kamrater i rösträttsarbetet. I Statuary Hall i Washingtons Capitolium, där Garfield mottog nationens hyllning, där Washington och Lee och Garfield och Roger Williams kämpade sin kamp för frihet, har hennes minne firats. En händelse, som är fullkomligt enastående och som ingen kvinna ännu någonsin varit föremål för. Vars motstycke för övrigt icke finnes i hela Amerikas historia, då aldrig förut en minneshögtid hållits i Statuary Hall över någon, som icke har sin staty rest där.

Det var själva julaftonen, som tusentals människor samlades och fyllde den stora hallen, från golv till tak kan man säga, då även läktarna voro överfulla. Över allt lyste rösträttsfanorna i rött, vitt och gult, den i Washington nu under kongressen arbetande kvinnorösträttskommitténs färger. Bland de församlade märktes flera kongressmedlemmar och myndighetspersoner.

Ceremonien började med en procession av kvinnor och unga flickor bärande de trefärgade rösträttsbanéren och förgångna av en kyrkokör i sina messkhortor. Långsamt skred processionen över platsen framför kongressbiblioteket till östra ingången av Capitolium, passerade rotundan och defilerade ner genom hallens mittparti, grupperande sig framför statyerna av de ryktbara amerikanare, åt vilkas minne rummet vigts.

Främst i processionen fördes det banér, som Inez Milholland själv bar i den stora rösträttsdemonstrationen i New York 1910 och som bar inskriften:

Forward out of error,
Leave behind the night;
Forward through the darkness,
Forward into light.

Den förste talaren var den senator, mr Sutherland, som framlagt proposition i kongressen om att där skulle fattas beslut om införande av kvinnorösträtten i samtliga Amerikas Förenta Stater. Den sak, åt vilken Inez Milholland Boissevain givit sina sista krafter.

Låt oss göra ett försök att föreställa oss en liknande minneshögtid över en kvinna i vårt riksdagshus på den kära Helgeandsholmen, under pågående riksdag!

Rättelse. I recensionen över Svenska Konstnärinnors utställning i föreg. nr af Hertha står Fanny Brate upptagen bland utställarna. Detta är fel, beroende på katalogens oriktiga uppgift, då tyvärr ej ens de få där upptagna numren utstälts.

Sid. 77, andra spalten, rad 9 nedifrån står Alfhild Tamm, skall vara Hildegard Tamm.

Gerda Boëthius
Fil. Lic.

I sin anmälan av Svenska Konstnärinnors utställning i Liljewalchs konsthall yttrar fil. lic. Gerda Boëthius rörande landskapisterna: "Där märkas t. ex. Fanny Brate, tyvärr dåligt företrädd" etc. Med anledning därav ber jag att få upplysa, att jag icke har någon tavla på denna utställning. Att mitt namn förekommer i katalogen beror på något förbiseende vid katalogens redigering, då jag redan ett par dagar före utställningens öppnande från konsthallen hemtagit mina tavlor, emedan jag ändrat mening om deras utställande. Vad man emellertid borde ha rätt att fordra är att konstkritik skrives efter det intryck sedda tavlor giva och ej efter katalog.

Fanny Brate.

Förslag till lag om barn utom äktenskapet.

Tid efter annan ha i Hertha upplysningar lämnats om förslaget till lag om barn utom äktenskap och dess behandling innan det hunnit fram till Riksdagen.

Den Kungl. Propositionen avlämnades i slutet av januari och överensstämmer med Lagberedningens förslag, bortsett från några oväsentliga ändringar, som Lagrådet förordat och som berörts i ett föregående häfte av Hertha. I allt väsentligt är det alltså Lagberedningens förslag, som föreligger till behandling i Riksdagen. Men frågan om faderskapsutredning samt om namn och arv efter fader kommer också att behandlas, tack vare de motioner, som blivit väckta.

Utom en sådan av en enstaka motionär i andra kammaren, som inskränker sig till att yrka bifall till vad reservanten inom Lagberedningen yttrat, ha av ett stort antal motionärer väckts lika lydande motioner i båda kamrarna.

I dessa yrkas, att det utomäktenskapliga barnet skall ha rätt till arv efter såväl fader som fädernefränder samt rätt att bära faderns namn, där ej modern önskar att barnet skall bära hennes. — För att arvsrätt efter fader skall kunna givas barnet fordras en verklig utredning om vem som är fader. En sådan utredning kan visa, att modern haft umgänge med flera män, så att man icke kan veta, vem som är fader. Då kan man inte döma den man, som modern stämt, till fader till hen-

nes barn med det ansvar detta skulle innebära, men man kan döma honom underhållsskyldig emot barnet såsom "möjlig fader". Motionärerna anse nu, att icke blott den av modern instämde mannen skall dömas bidragspliktig utan att alla de "möjliga fäderna" skola dela bidragsbördan. De medgiva, att det ligger något stötande häri, men anse att rättvisan kräver det.

Man måste då fråga sig om det inte i barnets intresse vore rättare att hålla sig endast till den av modern instämde. De "flera fäderna" måste kasta en skugga över barnets hela liv. Den av modern instämde är ju på grund av sitt umgänge med henne skyldig att betala hela bidraget; om han då dömes ensam, är det mindre han, som får betala för mycket, än de andra, som slippa för lätt undan. Men att även de skola lida för sina gärningar är väl icke ett sådant rättfärdighetskrav, att det bör tillgodoses på barnets bekostnad.

Motionärerna föreslå också en del ändringar beträffande åldersgränsen för barnets underhållsrätt, beträffande avtal om underhållsbidrag och beträffande barnavårds mannen. Dessa ändringsförslag överensstämmer med dem, som Barnavårdsbyrån i Stockholm framställt genom sitt i Hertha förut refererade yttrande.

Slutligen ha tolv medlemmar av andra kammaren väckt en motion med samma yrkande beträffande namn och arv, dock

utan att föreslå bidragsskyldighet för flera fäder. Dessa motionärer yrka dessutom att barnets underhåll skall bestämmas, icke efter bägge föräldrarnas utan efter den bäst ställdes villkor, samt slutligen att Riksdagen skall i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag om förskott från det allmänna för underhåll åt utom äktenskap födda barn samt inom äktenskapet födda barn, där föräldrarna leva skilda eller hustrun övergivits.

Det ligger nära till hands för kvinnorna att göra de av lagstiftningen länge försummade utomäktenskapliga barnens sak till sin. Det är därför ej ägnat att förvåna, att L. K. P. R:s centralstyrelse vid sitt årsmöte i januari anslog en afton till behandling av frågan. Efter inledningsanföranden av fröken Anna Lindhagen och advokaten Eva Andén följde en stunds diskussion. Mötet uppdrog åt det verkställande utskottet jämte ett par adjungerade sakkunnige att sammanfatta de vid mötet uttalade åsikterna och bringa dem till lagutskottets kännedom. Uttalandet har följande lydelse:

I övertygelse om att, när det gäller lagstiftning angående barn, kvinnorna kunna grunda sina åsikter på lika ingående erfarenheter som männen och med beklagande av att de trots detta äro utestängda från medbestämmanderätt vid dylika viktiga frågors avgörande i riksdagen vill centralstyrelsen för Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt angående lagberedningens förslag till lag om barn utom äktenskap och därmed sammanhängande författningar göra följande uttalande:

Målet för en dylik lagstiftning bör vara att i så stor utsträckning som

möjligt mildra barnens oförskyllda lidande. Vi erkänna till fullo, att lagberedningens förslag i detta avseende innebär betydande framsteg. Möjligheterna att utfå ådömt bidrag åt barn ha blivit större genom den föreslagna lagen om införsel, och bättre framtidsutsikter ha öppnats för barnet däri genom att bidraget skall bestämmas efter båda föräldrarnas villkor och icke såsom enligt nu gällande lag barnet kunna tilldömas endast ett nödtorftigt underhåll; likaledes ha utomäktenskapligt barns allmänna rättigheter blivit i avsevärd grad tillvaratagna genom förslaget om införande av barnavårdsmannainstitutionen. I det vi sålunda uttrycka vår tillfredsställelse och tacksamhet för de förbättringar lagberedningen föreslagit, få vi dock såsom vår mening uttala, att förslaget icke helt fyller de krav, som böra ställas på en lagstiftning i detta ämne. Vi anse att här följande synpunkter böra vinna beaktande:

1. Barns underhåll bör betryggas genom ännu säkrare åtgärder än de i lagberedningens förslag framlagda. Det är icke nog, att lagen skapar möjlighet att till sist tvinga fadern att betala; moder och barn bli ändå ofta nödställda under längre eller kortare tid, och det enda sättet att avhjälpa detta är, såvitt vi kunnat finna, att det allmänna åtager sig att förskottera underhållet utan fattigvårds verkan för den som har vårdnaden om barnet. Den riktiga ståndpunkten anse vi härvidlag hava intagits av den danska lagstiftningen, enligt vilken sådant förskott kan utfås ända tills barnet uppnått vuxen ålder. Skulle förordning om förskott i denna utsträckning icke anses kunna införas hos oss samtidigt med nu föreliggande lagförslags antagande, emedan förslag till reformerad lagstiftning på denna punkt tyvärr för närvarande icke föreligger beträffande barn inom äktenskap, där föräldrarna äro

skilda eller hustrun övergiven, så bör förskott likväl kunna bestämmas för barn utom äktenskap för tiden närmast före nedkomsten och under amnings-tiden, när den ogifta modern med sitt barn då ofta befinner sig i ett för henne speciellt nödläge. Därmed skulle en början till de nödvändiga bestämmelserna om rättighet till bidrag från allmänna medel för ensamstående mödrar införas i svensk lagstiftning.

2. Vi ansluta oss till reservanten i lagberedningen, hovrättsrådet Tiselius, och anse att arvsrätt efter fader lika väl som efter moder för barn utom äktenskap bör införas, när detta är ett av de främsta medlen att få den rättsliga olikheten mellan utomäktenskapliga och inom äktenskap födda barn upphävd. Vi anse dessutom, att denna arvsrätt bör gälla även fädernefränder, och vi påpeka såsom särskilt oegentligt, att trolovningsbarns i nu gällande lag stadgade rätt till arv även efter fädernefränder i lagförslaget icke bibehållits oförkränkt.

3. Vi anse att barn utom äktenskap bör kunna erhålla fars eller mors namn och att vid bestämmandet härav hänsyn bör i främsta rummet tagas till barnets bästa. Vi styrka också att trolovningsbarns i nu gällande lag stadgade rätt till faders namn och börd bibehålles.

4. Bestämmelsen att, därest till barns underhåll visst belopp en gång för alla fastställts, talan ej får föras angående utsträckande av underhållsskyldigheten på grund av väsentlig ändring i de förhållnaden, som vid avtalets ingående voro avgörande, anse vi böra utgå ur lagen, emedan vi ej kunna finna något skäl varför ett barn, för hvilket underhållsskyldigheten på sådant sätt

reglerats, skall i framtiden vara sämre ställt än barn, vars underhåll bestämts att periodiskt utgå.

5. Enligt vår åsikt bör det i den instruktion för barnavårdsnämnd och barnavårdsman, som enligt förslaget skall av Kungl. Maj:t utarbetas, ingå bestämmelse att barnavårdsman icke bör göra sin myndighet gällande om föräldrarna erkänna barnet som sitt och så länge de tillsammans bereda det ett hem hos sig. Vidare uttala vi såsom ett önskemål att i denna instruktion också må inskräpas vikten av att på samma gång barnets rätt omsorgsfullt bevakas, den barnets och moderns särställning, genom vilken förordnandet av barnavårdsman nödvändiggjorts, icke blir för barnet framhävd. Dessutom bör, med anledning av upphävande av Kungl. brevet om moders rätt att vara okänd, för barnavårdsnämnd och barnavårdsman i frågarande instruktion påpekas vikten av att i möjligaste mån modern skyddas mot de olägenheter en allmännares kunskap om hennes moderskap kan medföra för hennes förvärvsarbete.

6. På det att ett likställande av fadern med modern i avseende å föräldraskap i möjligaste mån måtte genomföras bör i kyrkobokskrivningsförordningen uttryckligen stadgas, att vid barnets kyrkobokföring antecknas icke blott moderns namn utan även faderns. Kan icke genom erkännande eller domstols utslag visas vilken är barnets fader, skall såsom fader antecknas den person modern uppger, tills annorlunda visas. Föräldrar böra även i övrigt i kyrkobokföringshänseende jämställas, så att där barnet vid sin födelse antecknas på modern, sådan anteckning bör verkställas även för faderns del.

Hebreiska kvinnogestalter.

I.

Väktare, vad lider natten? Väktare, vad lider natten?

Och väktaren sade: När morgonen kommer, så skall det ändå vara natt: om I än frågen så skolen I likväl komma tillbaka för att åter fråga.

Dessa vemodigt gripande ord stå att läsa hos profeten Esaias. Siaren ser i en syn, hur ett tungt öde lägrat sitt mörker över Israel, ett mörker, ur vilket ingen dag tyckes vilja gry.

Guds egendomsfolk — ett underligt namn för ett folk, vars arvedel så ofta under sekternas vingslag, i forntiden som i nutiden, varit öknen, förskingringen och nöden. Och likväl, i Israels historia, som den rullar upp sig i slakten som följa på slakten, har öknen haft sin manna och sin eldstod genom den mörka natten, över förskingringen och hemlösheten ha de profetiska rösterna ljudit med sin poetiska styrka och sin sällsamma intuition, och i nöden har det uppstått män och kvinnor, vilka genom gärningen blivit sitt folks räddning.

Kanaans land, det förlovade landet, förlorat och återvunnet, landet, där Jahve själv nedsteg i aftonsvalkan till Mames lund för att gästa Abrahams tjäll och dit Jakob, på sin dödsbädd i Egypti land, önskade sina döda ben, på det att de måtte församlas till hans fäders, detta land var till det yttre ett litet land omgivet av mäktiga fiender.

“Assur” — heter det — “kom utav bergen nordanefters med stor makt; hans

myckenhet övertäckte vattnet och hans hästar övertäckte landet.”

Som en utpost mot detta assyriernas välde i norr låg den hebreiska staden och bergfästningen Betulia, mest bekant för eftervärlden genom en kvinnas, Judiths gärning, som den berättas i en av gamla testamentets apokryfiska böcker. Nedanför staden låg Jisreels fruktbara slätt, dit herdarna förde sina hjordar på bete, och i bergslutningen framkvälde vattenkällor och bildade dessa brunnar, som blevo så dyrbara under Österlandets brännande sol.

Jisreel betyder “Gud sår”, och namnet tyder på att jorden gav rik växtlighet åt både människor och djur. Betulias invånare skulle säkert ingenting bättre ha begärt än att i fred få beta sina hjordar på Jisreels gröna ängar, men likväl kom det ett mörkt moln och överskyggade den klara himlen.

Konung Nebukadnezar av Assyrien hade sänt sin härhövitsman, fursten Holofernes, att erövra de kringliggande länderna, och nu hade turen kommit till hebreernas land. Holofernes känner ej till detta folk, som han med de övriga vill böja under Nebukadnezars spira, och så kallar han till sig en fången överste av ammoniternas folk och frågar honom, vad han vet om dem. Översten, Achior, berättar då vad han vet om detta underliga folk, som dyrkar endast en gud, Jahve, en gud, vars bild ej pryder deras tempel, men som, när de flydde från Egypti land, öppnade själva

havet för dem, så att de gingo torrskodda tvärs igenom det, medan deras förföljare dränktes av de åter svallande vågorna.

— Detta folk, säger han, kan inte drabbas av något ont, så länge de stå under sin Guds beskärm. De hava redan varit fördrivna av många folk och bortförda i främmande fångenskap, därför att de brutit mot sin Guds bud, men när de sedan vänt tillbaka till honom, har han fört dem åter till sitt land, och du kan inte betvinga dem, om de inte syndat, så att Jahve själv vill giva dem i din hand.

Det står att Holofernes förgrymmades, när han hörde ett sådant tal. — Du kan inte betvinga dem. — Han har insett intigheten hos sitt folks beläten och gudar, han tror inte på någon annan gud än människans egen kraft och styrka, och därför har Nebukadnezar, som med den starkes rätt vill bli världens herre, för honom blivit en övermänniska och gudom.

— Hur djärves du spå, säger han, att detta Israels folkskulle hava beskärm av sin Gud? När vi slå dem såsom en man, skall du få se, att ingen annan är Gud utan allena Nebukadnezar.

Holofernes låter sina krigsmän föra Achior ut på slätten nedanför Betulia, där de binda honom vid ett träd. Må hebreerna taga hand om honom, menar han hånfullt, på det att han, när han tillsammans med dem faller i mina händer, må få erfara, hur han ljugit.

Bågskyttar från Betulia lösa den bundne Achior och föra honom in i staden, och när han inför det församlade folket berättar, hur han, en hedning,

prisat deras Gud, gör detta ett så mäktigt gripande intryck på dem, att det står att de allesammans föllo ned på sina ansikten och gräto, tillbedjande Herren.

Men nere på Jisreels slätt nalkas Holofernes, och han slår läger med sina hästar och stridsvagnar och tält. Och för att staden fortare må falla i hans händer, för att utmatta dess innevånare låter han förstöra de värdefulla brunnarna i bergslutningen — hur människosläktets saga upprepar sig, om det än en annan gång gäller de stora haven — han låter avskära ledningarna till det inom sina murar avstängda folket, och de brunnar, som ej förstöras, låter han dag och natt bevaka.

Törsten nedslår också fortare hebreernas mod än något annat, och snart är staden fylld av verop från uttorkade strupar. Även den mäktiga rörelse, som Achiors berättelse väckte hos dem, torkar liksom ut. De mena, att det hade varit bättre om de genast underkastat sig, ty vilket annat öde väntar dem nu än att den förgrymmade Holofernes kommer att låta bortföra deras unga män, skända deras jungfrur och dräpa deras äldre och barn.

Under dessa nödens dagar finns det i staden en ung kvinna, som, med aska strödd i sitt hår och den grova säckvävnaden sargande sina lemmar, utkämpar en strid med sig själv och sin Gud.

Det är Judith, änka efter en man, som hette Manasse. Hon är både skön och rik, hon äger, som det står, mycket tjänstefolk och gårdar fulla av oxar och får, och hennes rykte är gott inför var man.

När hon får höra att Ozias, översten för stadens försvar, bestormad av det törstande folket, beslutat att överlämna staden till Holofernes, gripes hon av förtvivlan. Hon äger en stark tro på det förbund Jehovah ingått med hennes fäder, en flammande religiös hänförelse inför tanken, att Israel är ett av Gud utvalt folk. Hon inser att hennes folk inte blott hotas av lekamliga lidanden, prisgivna åt en nyckfull tyranns grymhet, utan att Holofernes — förgrymad som han är inför tanken att denne osynlige Jahve skulle kunna tillintetgöra hans planer — vill böja själva deras gudstro i stoftet inför Nebukadnezar. Hon ser dem utan helgedom, hånade och smädade, berövade det, som gav deras historia dess djupaste innebörd, och ödet, som svävar över dem, tycks henne hota, om de än skulle bli skonade till livet, med mord av deras själar.

Hon går till de äldste och prästerna och ber dem trösta och styrka folket till att hålla ut ännu en liten tid, och sedan vänder hon sig till Ozias, befälhavaren, och bönfaller honom om att dröja med stadens utlämnande i ännu fem dar för att förbida vad som kan ske innan den tiden.

Skall räddningens under ske genom henne? Fastän hon ber dem att ej fråga henne vad hon har i sinnet, gripas både de äldste och Ozias av detta hopp, eftersom de tvärt emot folkets röst lyda henne, en ensam kvinna.

Men för henne, där hon i den tidiga morgonstunden smyger sig ut genom stadsportarna, som öppnas för henne, blir det offer hon, med mödrars och barns gråt i sina öron, går att bringa

egentligen större än själva livet. Ty den gärning hon vill göra för henne liksom utom gränserna för hennes eget väsen, den måste för henne, en kvinna med ren vandel och mäktig en hög idealitet, förefalla vederstygglig i alla andra livets ögonblick än just det, när kallets kraft blir den flamma som liksom förtär varje annan känsla.

Följd av en tjänarinna vandrar hon över Jisreels slätt och när Holofernes läger. Henneskönhet väcker assyriernas utomordentliga intresse — sannerligen, säga de, om hebreerna ha så sköna kvinnor, äro de inga fiender att förakta —, och när hon ger sig sken av att hon flytt från sitt folk och vill underrätta Holofernes om hur han lättast skall övervinna dem, blir hon insläppt i hans tält.

Holofernes blir upptänd av lidelse inför hennes fägring, han lovar, att om Betulia faller i hans händer, om Israels Gud faller till föga för honom, skall han till och med kunna göra honom till sin, och hon, Judith, skall bli upphöjd till en mäktig furstinna.

Men Judith tänker på dem, som hon kallar sina "elända", de av törst försmäktande, de modlösa och fruktande. Hon är både hård och vek. Hon är vek inför alla dessa röster, som hon hör kalla på hjälp, och hon är hård gent emot Holofernes. Hon vet, att det blott är hennes skönhet, som för stunden behärskar honom och väcker hans lidelse — mitt flätade hår och mina sköna skor förblindade honom, som boken på sitt bildspråk säger —, i sitt hjärta är han alltjämt hennes Guds och hennes folks fiende, över hennes folk svävar alltjämt döden eller förnedringen.

Hon fullbordar sin gärning och dräper Holofernes, och i nattens tystnad lyckas hon smyga sig ut ur lägret och återvända till Betulia för att förkunna för de häpna väktarna, att assyriernas ledare är död. Folket församlas omkring henne, och det står om Achior, ammoniternas överste, han som varit Holofernes fånge och av honom bestämd att dela hebreernas öde, att han i sin häpnad över en så manlig gärning faller till Judiths fötter och prisar henne.

Men hon är alltjämt sitt folks handlingskraft, och hon påminner dem om att det nu är rätta stunden att företa ett utfall mot fiendelägret. Käre bröder, tilltalar hon dem. Det är någonting man bör lägga märke till, detta hennes tilltal "käre bröder", ty hade hon inte känt en så stark samhörighetskänsla med sina stamförvanter, hade hon inte känt sig genomströmmas av den nöd och ångest, som var deras, skulle hon aldrig mäktat utföra sin blodiga gärning.

Utmattade som de äro, följa dock Betulias män hennes råd, men det behövs knappast någon strid. Det var Holofernes, som var själen i detta erövringsföretag, makttanken, som ville krossa Israel och gudstanken i Israel. När han, ledaren, är borta, slocknar erövringslystnaden hos alla dessa, som tyckas ha varit suggererade av en enda man, för dem betyder det föga, om ännu ett litet stycke av världen blir lagt under Nebukadnezars välde, de frukta kanske också för att det står någon stark osynlig makt bakom detta folk, som kunde komma Holofernes att falla. De fly nästan utan svärds slag, och i Betulia drar hoppet och levnadsmotet åter in.

Undret, som de inte vågade hoppas på, har likväl skett, ynglingar och jungfrur äro skonade, barnen kunna åter följa de betande lammen på Jisreels gröna ängar, åldringar kunna få dö i frid.

Judith blir hyllad som en hjältinna, och ända från Jerusalem komma präster för att se henne, men mitt under jublet ber hon folket vara stilla, och så säger hon någonting, som för henne själv tycks vara av största betydelse.

— Så sant Herren lever, säger hon, har han genom sin ängel bevarat mig, så att jag icke blivit besmittad, han har låtit mig hit igenkomma utan synd.

Judiths historia bjuder på starka effekter, och den har också med förkärlek behandlats i konsten, av diktare och målare. Ämnet lämnar en viss frihet för individuella tolkningar, men säkert kan man förstå hennes ord så, att den brinnande offervilja, som fyllde henne, den fasta tron på att hon var utkorad till just denna gärning stod som en sköld mellan dess ohygglighet, mellan det sken av lögn hon måste ge sig själv och hennes innersta väsen.

Jublet dog bort, och det fredliga vardagslivet återvände. Judith var ung och skön, och säkert skulle mer än en man ha prisat sig lycklig att få kalla henne sin. Men hon förblev ensam, hon tog, som det står, ingen ny man efter den så tidigt döde Manasse.

Denna barnlösa ensamhet, som i vanliga fall bland hebreerna betraktades som en vanära för en kvinna, blir som en fortsättning och fullbordan av hennes offergärning. Tanken föres till Jeanne d'Arcs ord i Schillers drama: Nie wird ein Brautkrantz meine Locken

zieren. — Båda dessa kvinnor hade gått utöver vanliga kvinnors mått och därigenom avsagt sig vanliga kvinnors veka människolycka.

Ty om än Judith inför sin egen själ blivit obesmittad av de där stunderna i Holofernes tält, så kunde de kanske ha kastat en blodig skugga över hennes kärlek till en man, över de späda barnen i hennes famn. Men om svärdet, som dräpte Holofernes, på samma gång dräpte hennes människolycka, så hade hon valt verket framför lyckan, och att hon var nog stark att fortfara att leva för andra framgår av bokens slutord om henne. Det står, att hon blev mycket gammal, men att hon var högeligen ärad i hela Israel, att hon gav sin tjänarinna fri och att hon utskiftade sina ägodelar bland sin mans vänner.

Och när hon var död, höll folket sorgegråt över henne i sju dagar, som det i Mose bok står att Josef gjorde över sin fader Jakob.

*

Judiths bok, som tillhör de apokryfiska böckerna i gamla testamentet, blir något dunkel vad den historiska sanningen beträffar. Den Nebukadnezar, som då genom sina härar ville bli världens herre, måste ha varit en annan, en tidigare, än härskaren över det stora Babel, han som lät den dom, som i Judiths bok fick ett uppskov, gå ut över judafolket, förstörde Jerusalem och bortförde dem själva i fångenskap.

Judiths bok är starkt färgad av hebreernas Gudstro, av templet och

förbundet mellan Jakobs Gud och det av honom utvalda folket. I Esters bok däremot, där återigen en kvinna blir sitt folks räddning ur nöden, kan man lägga märke till — om än grunddraget är dom och rättfärdighet och Jahves vakande öga över sitt folk — den nästan totala frånvaron av det till bokstaven religiösa.

Detta kan förklaras av att Esters bok på hennes egen önskan blev nedskrivnen av judar i det främmande landet, där deras religion, hur mycket än deras ställning genom Esters ingripande förbättrades, förblev som en vilsen planta, med ringa möjlighet att omge sig med sina säregna former och berövad sin frihet att tala högt.

Av de judar, som blevo bortförda i den babyloniska fångenskapen, kvarlevde stora mängder, spridda över det väldiga rike, som ungefär hundra år senare behärskades av den persiske konungen Ahasverus, enligt bibeltolkare den judiska benämningen för världshistoriens Xerxes.

I Ahasveri huvudstad Susan i Persien levde en judisk man, som hette Mordokai. Det står ej omtalat, att han hade hustru och barn, men han hade i sitt hus en fosterdotter, en judisk jungfru, som hette Hadassa, det betyder myrten. Denna unga flicka ägde en ovanlig fägring, och det framgår av de senare tilldragelserna, att hon, fastän själv född i det främmande landet, under Mordokais fostran fått mottaga starka intryck av Israels historia och sitt folks öden genom tiderna, intryck, som skulle om sättas i en hjältemodig kärlek till de hemlösa, de åt hat och förtryck sålda.

Men hon blommade dock i skuggan, denna jungfru Myrten, till dess en annan kvinnas trots skulle göra henne till perserrikets Ester eller stjärna.

Konung Ahasverus gjorde ett gästabud för de "väldiga", furstarna och landshövdingarna och översterna i alla sina länder, och efter en färgrik beskrivning på all prakt och härlighet står det, att på den sjunde dagen lät konungen, upprymd av vinet, sända bud till sin drottning, Vasti, att hon skulle infinna sig i sin drottningsskrud för att förnöja honom och hans gäster med sin skönhet.

Men drottning Vasti vägrar. Det står ingenting närmare angivet om orsaken till hennes vägran, men man kan tänka sig, att hon fann det motbudande att fröjda alla dessa druckna och vällustiga män med åsynen av sin skönhet eller också att hon ville pröva sin makt över konungen. Den tycks i alla fall inte ha räckt till för att han skulle förlåta henne att hon trotsat hans vilja, och hans vrede underblåses av Persiens och Mediens furstar, som frukta att Vastis exempel, om det inte straffas, kan verka smittande på deras furstinnor. Vasti förskjutes, och när en ny drottning skall utväljas, låter konungen utsända "skådare" över hela sitt rike, som skola samla ihop de skönaste jungfrurna i alla hans länder.

I konungens egen huvudstad påträffa dessa spejare den judiska jungfrun Hadassa, Mordokais fosterdotter, och hon föres bland många andra unga jungfrur till konungapalatset. Mordokai utbyter då hennes judiska namn mot det persiska Setirah eller Ester, som bety-

der stjärna, och han säger till henne, att hon ej skall förtälja sin härkomst. Detta betyder dock ej, att vare sig hon eller Mordokai skulle förneka sitt folk, när den stora nöden kommer, och han är själv den förste att i ett kritiskt ögonblick bekänna sig som en son av det folk, vars längtan en gång från "älvarna i Babel", från främmande gudar och främmande prakt så brinnande gick till det öde Jerusalem.

När Ester vistats ett år bland alla andra jungfrur i kvinnohuset för att undergå den slags uppfostran, som bestod i att hennes skönhet med alla till buds stående medel skulle förhöjas, föres hon fram till konungen, och han fattar stort behag till henne, han får henne kärare än alla andra kvinnor, och så sätter han drottningkronan på hennes huvud. Han firar hennes upphöjelse med lysande gästabud, men om Mordokai står det, att han var dag kom och satt i konungapalatsets port.

Han har tillsagt Ester att ej berätta vad han varit för henne, och hon lyder honom i detta som i allting annat. Han är ingen lycksökare, som vill bli upphöjd för drottningens skull, han är en stilla, allvarlig och rätträdig man, som, för att ändå vara sin fosterdotter nära, hållre sitter vid konungens port försänkt i grubbel över sitt folks tunga än han deltar i persernas prunkande fester.

Vid denna tid blir konungens gunstling Haman upphöjd till ståthållare över alla furstar i riket och närmast konungen i rang. Enligt persernas lära var konungen en synlig uppenbarelse av ljusguden Ormuzd, och även Haman gör

anspråk på att vara liktydig med en gud och fordrar att folket och konungens tjänare skola böja knä och tillbedja honom.

Det är då Mordokai, där han sitter i konungens port, förklarar sig vara jude. En israelitisk man böjer endast knä för Israels Gud, och den tanke, som åtföljer hans vägran att tillbedja en människa, är nog stor och farlig att göra Haman till hans dödsfiende.

Det står, att Haman fann det vara en allt för ringa hämnd att blott förgöra Mordokai, han gripes av samma hat som Holofernes inför Achiors ord: Du kan icke tillintetgöra dem, om inte deras Gud vill.

Haman är sin egen Gud, och den man, som inte vill böja knä för honom, måste på det grymmaste förgöras, han och hela hans folk.

Det står, att Haman sade till konung Ahasverus: Ett folk är förskingrat och har delat sig bland alla folk i ditt rike; deras lag är en annan, och de göra inte efter konungens lag, och konungen är skyldig sig själv att inte låta dem förbliva.

Konung Ahasverus lyssnar till sin gunstlings ord och ger honom sin ed på att han får göra med judarna vad han vill. Haman börjar med att "uppväga silver", utdela mutor för att vinna anhängare för det blodbad han planerar, och sedan låter han konungens skrivare sätta sig och under konungens insegel skriva på olika språk till furstarna, landshövdingarna och hövitsmännen i de olika besittningarna, att alla judar, män, kvinnor och barn, skola på en viss dag med svärd förgöras och deras

gods — ett lockbete för rovgiriga krigsknektar — skövlas och plundras.

När ryktet om detta, som väl skulle ha blivit en av de grymmaste och vanvettigaste av alla förföljelser mot detta så många gånger förföljda folk, sprider sig bland judarna, blir det bland dem jämmer och ve. De tyckas inte kunna tänka på att varken fly eller försvara sig, de äro förtryckta och försvagade och deras själskrafter äro kvävda, religionen har mist sina övliga former, och kunskapen om Israels Gud har hos många blivit dunkel. Men i nöden och ångesten mindes de och tillgrepo den form av botgöring, som hos deras fäder fått uttryck i fastan, och de riva sina kläder och hölja sig i säck och aska.

GUSTAVA SVANSTRÖM.

Barnmorskornas ställning.

På det av F. K. P. R. i Stockholm den 10 januari i år anordnade offentliga mötet rörande barnmorskornas ställning beslöts tillsättandet av en kommitté, som fick i uppdrag att till Kungl. Maj:t frambära en skrivelse i frågan. Detta uppdrag är nu fullgjort och skrivelsen är av följande lydelse:

Till Konungen.

Män och kvinnor från skilda delar av landet och tillhörande olika samhällsklasser och yrken, däribland flera läkare och barnmorskor, voro den 10 januari 1917 samlade i Stockholm till ett möte, anordnat av Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm, för att överlägga om förbättrandet av

barnmorskornas ställning i vårt land. Härvid ådagalades med talande siffror och vederhäftiga vittnesbörd att en stor del av barnmorskorna, särskilt av de å landsbygden kommunalt anställda, befinna sig uti ett verkligt nödläge, och farhågor uttalades för att yrket genom dess utövares betryck skulle komma att sjunka och dess rekrytering försämraras, något som i betraktande av barnmorskans ansvarsdigra, för mödrars och barns liv så viktiga värv skulle bli samhället till oberäknelig skada.

Allmänna svenska barnmorskeförbundet har genom sin styrelse i underdånig petition av den 29 september 1914 till Eders Kungl. Maj:t gjort en hemställan om förbättring av de kommunalt anställda barnmorskornas löner och om statens övertagande av ansvaret för desamma. Med anledning av denna petition må här endast erinras om det penningevärdets fall, som sedan dess ägt rum, vadans siffrorna i densamma — redan i sig själv blygsamma — icke kunna motsvara nutidens krav.

Under den tid som förflutit sedan

nämnda petition framlades har i vårt grannland Danmark statsmakterna antagit en lag, genom vilken den danska barnmorskekårens ställning väsentligt förbättrats. För yrkessystrarna i vårt land hägrar nu hoppet att även deras lönefråga skall få en snar och god lösning.

Med hänvisning till av Kungl. Medicinalstyrelsen på Eders Kungl. Maj:ts befallning infordrade utlåtanden från underlydande myndigheter angående barnmorskornas petition vända sig de å ovan nämnda möte närvarande härmed till Eders Kungl. Maj:t med en underdånig hemställan, att Eders Kungl. Maj:t täcktes, därest det befinnes möjligt, inför innevarande års riksdag framlägga proposition i frågan.

Skrivelsen är undertecknad av kommitterade: professor Edv. Alin, med. lic. F. E. Berglund, barnmorskan fröken Anna Häggbom, författarinnan fru Hilda Sachs och Karolina Widerström, prakt. läkare.

Notiser från bokvärlden.

Våra barns fria läsning av *Gurli Linder*. P. A. Norstedt & Söners förlag.

Vem kunde tro, att en sådan bok kunde rymma så mycket av intresse även för dem, som inte alls ha några ungdomar att tänka på eller ansvara för? Och framför allt, vem kunde tro, att boken skulle kunna vara så verkligt rolig, att det är med riktig saknad man lägger den ifrån sig? Sådana och liknande omdömen ha från flera håll mött mig i fråga om Gurli Linders bok *Våra barns fria läsning*.

Främsta orsaken till att boken i så hög grad väcker och intresserar ligger

väl däri, att författarinnan hela tiden visar sig stå i den allra närmaste kontakt med verkligheten. Det är en klar och levande bild av de svenska barnens, den svenska ungdomens läsning just nu hon ger oss. De domar hon fäller — icke alltid så milda och nådiga — och de riktlinjer hon drar upp för en reformering på området skilja sig fördelaktigt från genomsnittsyrkespedagogens däri, att de aldrig bli till ofruktbart teoretiserande eller drömande i det blå. Så helt behärskar fru Linder sitt ämne, såväl den speciella barn- och ungdomslitteraturen som skönlitteraturen i allmänhet, att hon mycket sällan behöver komma med

ett förkastande av en särskild litterär eller rättare olitterär riktning — exempelvis de mindervärdiga backfischböckerna — eller en enstaka, mycket läst bok utan att vidfoga en anvisning på vad som lämpligen kan ersätta skräpet.

Att den svenska ungdomens fria läsning i denna biografdrarnas och 25-öresdetektivbokens tid ej stod vidare högt, visste man ju på förhand, men man kan ändå ej återhålla en vemodsfull suck, då man tar del af den intressanta undersökning därav förf. gör i sin bok. Genom vänligt tillmötesgående från olika läroverk—goss- och flickskolor—har hon blivit satt i tillfälle att taga kännedom om ungdomens läsning på olika stadier. Både för föräldrar och lärare, framför allt för sådana, som ha med ungdomens litteraturstudium att göra, borde det vara en oavvislig plikt att studera denna redogörelse. Kraftigt påvisar förf. här dels hur ännu i fråga om de svenska författare, som erhållit det högsta röstetalet på högre stadiet (15—20-års åldern), procentsiffran ställer sig jämförelsevis låg — Frank Heller och Stein Riverton ha ryckt betänkligt nära en Rydberg och Selma Lagerlöf—dels hur listorna beträffande såväl svensk som utländsk litteratur utvisa en mycket liten samt synnerligen på slump och tillfälligheter beroende uppskattning, dels slutligen vilken roll nyutkommen litteratur intar på bekostnad av äldre goda verk. Vad förf. säger om genomsnittsflickans lektyr såväl under barnåren som uppväxttiden sammanfaller med de erfarenheter en vidsynt och varmhjärtad ledare av en kvinnlig folkhögskola för något år sedan framförde i en artikel i en huvudstadstidning, nämligen att mass-slukandet av Echstruth—Hungerford-litteraturen i hög grad predisponerar till smak för parasitliv.

Ett kulturdokument av synnerligen intressant art erbjuder boken genom

den axplockning av vad åtskilliga av våra mest betydande författare — svenskar, norrmän och danskar — äga för minnen av sin barndoms fria läsning.

Just därför att Våra barns fria läsning har en alldeles speciell uppgift att fylla inom hemmen och lärarkåren kan man ej annat än beklaga priset — 3:75.

MARIE LOUISE GAGNER.

Vår tid. Årsbok utgiven av *Samfundet De Nio*, 1916. Albert Bonniers förlag.

Vår tid, den ståtliga kvartvolymen med den gyllne lyran i pärmens mörkbottnade medaljong, är en del av Lotten von Kræmers testamente. Med denna årsbok — som den nämnes — fullgör Samfundet De Nio hennes önskan om utgivandet av en periodisk skrift, som i viss mån skulle utgöra en fortsättning av den tidskrift hon själv under några år utgav och som ävenledes bar detta namn.

En litterär publikation med rum för freds- och kvinnofrågorna var Lotten von Kræmers tanke, vilken också lyckligt realiserats. Att därvid vad som främst skulle utgöra det "litterära" i boken även kommit att få färg — och djup — av världskriget och därmed av fredstankarna, som nu gå starkare än någonsin genom världen, förklaras av existerande förhållanden. Det ångestfyllda vilda skriet i middagsstillheten en augustidag 1914, kring vilket Selma Lagerlöfs "krigsstämning" Rachels gråt — av den suggestiva styrka som den stora förtäljerskan ensam kan förläna — sluter sig, ljuder inte allenast samman med Selma Lagerlöfs sorg för de otaliga mödrar, som nu gråta sina barn, utan går, om även i andra tonarter, genom mycket av bokens innehåll. Därmed görande den till en verklig spegling av tiden.

Att det bryter starkt igenom i en direkt

fredsartikel som Ellen Keys själskända Mödrarnas Bönegång och även ljuder som underton i Carl Lindhagens oförfärade Fredsfrågan och Anna Maria Roos' lugnt klara utredning av krigshypnosens förblindande verkningar hos alla de krigförande folken är i sig självt förklarligt.

Helt bort från kriget kommer man givetvis också. I Anne de Noailles' diktning av Jane Gernandt-Claine — en entusiasmfylld analys av en befriendad diktarsjäl —, i Aischylos' idévärld — Erik Hedéns djuplödiga bidrag —, i de lyriska sakerna av Anders Österling, Fredrik Vetterlund, Bertel Gripenberg och flera gå andra tankar och ledmotiv, medan Klara Johanson i Det speglade timglasets glidande räcka av konstnärligt facetterade tankar och stämningar till sist låter världsbrandens sken glöda in som den möjliga förlossaren till en ny värld.

Kvinnofrågans avdelning har givits åt Ann Margret Holmgren, som lämnat en god och omfattande överblick av kvinnorörelsens uppkomst och utveckling, ur vilken man blottskulle önskat bort det, tyvärr långtifrån enastående, missvisande omdömet om Fredrika Bremers Hertha, som gör denna ännu bräddfyllt laddade revolutionerande bok till något för länge sedan avlagt och överflödigt.

Med övriga bidrag, som här icke alla kunna nämnas, med Ernst Norlinds originaletsning, porträtterna av 1916 års pristagare och bokens i det hela vackra och gedigna utstyrsel, bör De Nios årsbok locka läsare och köpare.

E. K.—N.

Handbok för offentlig utspisning av Gertrud Bergström. Albert Bonniers förlag.

I dessa dagar, då hushållsfrågorna för de enskilda hemmen likasåväl som för de stora institutionerna framstå som

riksviktiga livsfrågor, är det av oskattbart värde att ha fått i marknaden ett sådant standardverk som Gertrud Bergströms handbok. Kokböcker finnes det ju gott om förut — vetenskapliga utredningar angående våra födoämners näringsvärde och beskaffenhet ha ej heller saknats, men ett arbete, där vetenskapen och den praktiska erfarenheten förenats och framförts så att de bilda en likaså underhållande som lärotik lektyr och därjämte blivit till en uppslagsbok av sällsport värde, det ha vi förvisso hittills saknat.

I förordet framhålles att boken är avsedd som handledning för kokerskor vid större anstalter eller institutioner. Säkerligen komma dessa att ha den största nytta av boken ifråga, men än viktigare synes det vara att den beaktas av dem, som ha sig anförtrodd den ekonomiska förvaltningen — provianteringen för dessa institutioner — och likaså av ledamöter i våra livsmedelsnämnder och kommissioner av olika slag. Att det här bli de kvinnliga medlemmarna (dessvärre ännu alltför fåtaliga), som lättast komma att tillgoda göra sig den samlade visdom som här bjudes dem får väl anses självfallet, men säkert är ock, att kvinnorna ej kunna utan de teoretiska insikter, som de genom det föreliggande arbetet få ett så gott tillfälle att förskaffa sig, såsom sig bör leda de stora anstaltarnas proviantering m. m. eller deltaga i sin kommuns gemensamma hushållsfrågor av olika slag.

Vad som i boken säges om tillvaratagande av matrester är ett kapitel som i dessa dagar mer än någonsin är värt att beaktas och efterlevas. Under en tid, då tillgången på livsmedel är så ringa, att alla nödgas underkasta sig inskränkningar, lär det väl ej gå för sig att vid de stora utspisningsarna helt följa de angivna utspisningsstaterna, men den som tillgodogjort sig de kunskaper, som den föreliggande boken

bjuder, bör vara istånd att vidtaga alla de inskränkningar, som nödig hänsyn till ekonomien och till rådande förhållanden i övrigt påfordra.

GERTRUD AF KLINTBERG.

Guds fotspår i världskriget. Brev till hemmet, dagboksblad och anteckningar av kristna soldater. Auktoris. övers. från tyskan av pastor *Gunnar Sjöfors*. Ev. Fosterlandsstiftelsens förlag.

Som religionspsykologiskt dokument är denna bok av största värde, om man nämligen först klargör för sig vad den är och vad den icke är. Representativ är den för en nation, och ur denna nation representerar den endast dem som genom kriget återförts eller införts i kristligt-kyrkliga tanke-, känslö-, viljo- eller uttrycksbanor, icke dem som icke gjort det. (Dess tidsrymd sträcker sig heller ej stort över det första krigsåret.) Bokens innehåll omfattar en vidsträckt fromhetsskala, från nationalkult och primitiv magi till djupt personligt och mänskligetsfammande gudsliv. Sällsamt är det att åter och åter iakttaga hur den vissheten, att man själv i varje ögonblick sätter livet till, utplånar betänkligheter mot dödandet. Det senare får något av rent abstrakt saklighet, något av hemsk oskuld, något vari man på sätt och vis känner sig förbrödrad med fiender, som ju också ger sitt liv, medan han dödar. "Tänken på de många familjer, som det gått ännu värre, t. ex. många franska, vilka måst lämna hem och hård, fått all sin egendom spolierad och dessutom förlorat många anhöriga," skriver till de sina en (nu stupad) krigsfrivillig.

Den andliga horisonten begränsas naturligen för nästan alla de stridande av en magisk cirkel, ur vilken medvetandet aldrig kommer loss; men inom denna trollring stiger eller sjunker, bidar eller ropar själen i en livsintensitet, som är ofattbar för den, som alltjämt står utanför trollringen och endast ser hur den begränsar.

Två faktorer, vilka måste tänkas verka vidare efter kriget, göra sig överallt gällande. Den ena är försvinnandet av rent konfessionella åtskillnader: katoliker, judar, protestanter predika och sjunga på nära nog samma sätt och tillåtas som aldrig förr att i varandras ställe fungera som själasörjare. Den andra faktorn är lekmannelementets förhärskande roll vid själavården: officerare eller menige, som dela samma vedervärdigheter, bli efter förmåga varandras naturliga själasörjare och predikanter under gemensam gång mot döden. Också i *Berggrav-Jensens* bok, *Krigarliv och religiositet*, får man ett överväldigande intryck av just dessa båda faktorer.

För att förstå folkens liv nu och efter freden är det av vikt att taga kännedom om dylika sammilverk — helst i sådan utsträckning, att alla nationer och alla själsskiftningar i lika mån komma till uttryck och göras till föremål för begrundan.

E. F.

Insända böcker.

Wahlström & Widstrand: **Kåtornas folk** av Ester Blenda Nordström. — **Tegnérns kärleks-saga.** Den Myhrmanska kretsen och den första Tegnérska tiden på Rämen av Ewert Wrangel.

P. A. Norstedt & Söner: **Våra barns fria läsning** av Gurli Linder.

Svenska Andelsförlaget: **Polens rätt** av Marika Stjernstedt. — **Polen nu och i forna dagar** av J. Armfelt och W. de Pomian. — **En rundfråga om villkoren för en varaktig fred.** En enquête från Neutrala konferensen i Stockholm angående densammans appell påsken 1916 till de krigförandes regeringar, parlament och folk. Utgiven av *Neutrala konferensen*. — **Ryssland, Preussen och Polen 1861—1863** av Boris Nolde. Övers. från ryskan.

A.-B. Akademiska Bokhandeln, Uppsala: **I frågan om kvinnlig värnplikt.**

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnörörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.

Redaktör: Ellen Kleman.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 3:50, varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå**, 48 Klarabergsgatan, Stockholm. **Icke-förbundsmedlemmar** prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postupplaga: $\frac{1}{12}$ år kr. 5:—; $\frac{1}{6}$ år kr. 2:75. — Lösnummer 35 öre. **Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan II, Stockholm. Redaktionstid: måndagar, onsdagar och fredagar kl. 1—3. Allm. T. 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: kl. 11—4 varje söckendag. Allm. T. 48 16, Riks 27 62.**

Tidskriften HERTHA'S annonspriser: netto.

Ruta om $\frac{1}{8}$ sida: 65 × 50 mm.	Ruta om $\frac{1}{4}$ sida: 65 × 101 el. 131 × 50 mm.	Ruta om $\frac{1}{2}$ sida: 131 × 101 el. 65 × 204 mm.	Hel sida: 131 × 204 mm.
1 gång .. Kr. 4:50	1 gång .. Kr. 8:—	1 gång .. Kr. 15:—	1 gång .. Kr. 28:—
5 gånger.. „ 20:25	5 gånger.. „ 36:—	5 gånger.. „ 69:—	5 gånger.. „ 127:—
10 „ .. „ 39:15	10 „ .. „ 70:—	10 „ .. „ 135:—	10 „ .. „ 245:—
20 „ .. „ 76:50	20 „ .. „ 136:—	20 „ .. „ 260:—	10 „ .. „ 475:—

ANNONSER FÖR HERTHA

upptagas av

Fröken Ingeborg Bergström.

Rikstel. 97 83 **31 ÖSTERMALMSGATAN 31** Rikstel. 97 83

Ledig annonsplats!

Anna Bengtsons Kappaffär

H. K. H. Kronprinsessans Hovleverantör.

STORTORGET 12, HELSINGBORG. — RIKS TEL. 12 45.

REKOMMENDERAS

Kostym- oah Kapptyger. Stort urval. Beställningar emottages.

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS PLATSFÖRMEDLING.

Å platsförmedlingen finnas anmälda lärarinnor,
lektionsgivare, in- och utländska, kontorister,
värdinnor samt hushållsbiträden av olika slag.

Rikst. 27 62 Platsförmedlingen är öppen kl. 12—4. A. T. 48 16

Årgångar av Veckotidningen DAGNY 1908—1913

erhållas mot ett pris av kr. 2:50 för inb. ex., kr. 1:75 för häft. ex. å

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS BYRÅ,
48 Klarabergsgatan, 2 tr., Stockholm.

HEMTREVNAD

Praktisk tidning för hemmet

utgiven av **FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET**

Redaktör: FANNY EKENSTIERNA.

Utkommer med 40 åttasidiga n:r om året. Prenumerationspris: helt år kr. 1:80, halvår kr 1:—, kvartal kr. 0:60. Prenumeration sker å posten.

Innehåller berättelser och poem, levnadsteckningar, religiösa och etiska uppsatser, artiklar i diverse ämnen samt en rikhaltig praktisk avdelning.

Inbundna årgångar för 1912, 1913, 1914 och 1915 kr. 1:50 pr ex. samt för 1916 kr. 1:75 pr ex.

Ledig annonsplats!

Dr. ELIN BECKMANS Helluftinstitut

BARNHUSGATAN 12

Riks 105 52

A. T. Br. 45 52

Rådfrågningstid vard. $\frac{1}{2}$ 3—4.

Behandling medelst *helluft*, *diathermie*, *massage* och *gymnastik* av kronisk reumatism och gikt, neuralgier, frostsador (*obs!* även ansiktet) och börjande ålderdomsbrand.

FÖR PASSIONSTIDEN!

På EVANGELISKA FOSTERLANDS-STIFTELSENS FÖRLAGS-EXPEDITION, Stockholm 3, hava utkommit och finnas att tillgå följande böcker, lämpliga för passionstiden.

UNDER KORSETS SKUGGA. Passionsbetraktelser av hovpredikanten **Fr Hammarsten**. Häft. 2:50, välskt band 3:50, klotb. 3:—.

DEN KORSFÄSTE. Passionspredikningar av hovpredikanten **C. E. Beskow**. Tredje uppl. Häft. 2 kr., v. b. 2:50, klotb. 3:—.

JESU AVSKEDSTAL. Betraktelser över Joh. evang. 13—17 kap av **W. Fr. Gess**. Översättning efter tyska originalets tredje uppl. av kyrkoherde Karl Hult. Andra granskade uppl. Häft. 1:50, v. b. 2 —, klotb. 2:50.

DEN LIDANDE KRISTUS. Av **F. W. Krummacher**. Tredje uppl., ny översättning. Häft. 4:—, v. b. 5:—, halvfranskt b. 5:50.

PASSIONSBETRAKTELSE efter **G. O. Rosenius**. Minnen från Betlehemskyrkan i Stockholm passionstiden 1861 och 1862. Andra uppl. Inb. i välskt band 2:— klotb. 2:25.

KRISTI KORS i profetia och uppfyllelse. En utläggning av Dav. 22 Ps. och Jes. 53 kap. av pastor **Paul Ebert**. Häft. 1:—, klotb. 1:50.

KORSEN PÅ GOLGATA. Långfredagspredikan av kyrkoherde **Wilh. Beck**. Häft. 15 öre.

VÅRA HÖGTIDER. Av **Emil Frommel**. Tredje uppl. Häft. 1.50, klotb. 2:50.

FÖRSONINGEN, KRISTENDOMENS GRUNDVAL. Av **Newman Hall**. Häft. 1:—, kart. 1:25, klotb. 1:50.

MÖRKER OCH LJUS PÅ GOLGATAS DAG. Långfredagspredikan av **H. B. Hammar**. Häft. 0:25.

SMÄRTORNAS MAN. Passionsbetraktelse över Es. 53 kap. av prosten **Fr. Sandberg**. Andra uppl. Häft. 30 öre.

MÄNNISKOSONEN — MEDLAREN. Bibelstudium av pastor **K. J. Montelius**. Häft. 35 öre.

DET ÄR FULLKOMNADT! Av **T. H. S.** Fjärde uppl. Häft. 75 öre, band 1:—.

VID KORSET OCH GRAVEN. Korta passionsbetraktelser för var dag i fastan, samlade i flera framstående lärares skrifter såsom Arndts, Beskows, Emanuelssons, Krummachers, Langbeins, Luthers, Rosenii m. fl. Andra uppl. Häft. 50 öre, kart. 75 öre, klotb. 1:25.

Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens Förlagsexpedition, Stockholm 3.

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS

===== BYRÅ =====

48 KLARABERGSGATAN 48

Rikstel. 27 62. Allm. tel. 48 16. Upplysningsbyrån Allm. tel. 48 50. Öppen: 11—4

Upplysningar lämnas kostnadsfritt rörande kvinnliga arbetsområden, utbildningskurser, löneförhållanden m. m. För utredningar avgift enligt överenskommelse.

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS

SJUKSKÖTERSKEBYRÅ

BARNHUSGATAN 6 n. b.

Rikstelefon 68 98

Tel.-adr.: Sköterskebyrån.

Allm. telefon 82 11

Byrån mottager sjukbud hela dagen: pr telefon även nattetid.

Föreståndarinnan träffas säkrast $\frac{1}{2}$ 2— $\frac{1}{4}$ 4.

Innehåll:

Quand même. Av *Metta Greger*.

Barnalagarna under debatt.

Kringblick.

Förslag till lag om barn utom äktenskap.

Hebreiska kvinnogestalter. I. Av *Gustava Svanström*.

Barnmorskornas ställning.

Notiser från bokvärlden.

EN 66-ÅRIG KVINNA

erhåller 10,04 % på sina penningar, om hon tecknar en genast börjande livränta i **Allmänna Lifförsäkringsbolaget, Strandvägen 5 A, Stockholm**. För ett inbetalt kapital av Kr. 9,958 erhåller hon sålunda 1,000 kronor årligen intill dödsdagen. En livränta i "Allmänna Lif" är den bästa penningplaceringen. Begär prospekt och upplysningar!

Antracit

Genom beviljade licenser leverera vi nu *prima* Antracit m. fl. Kol- och Kokssorter fritt hemtransporterad.

Rekvirera genast Edert vinterbehov!

OLAUS OLSSONS KOLIMPORT A.-B., Stockholm

Telefoner namnanrop: "OLAUS OLSSONS".